

Crnogorsko društvo kliničke hemije i laboratorijske medicine
Montenegrin Association of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine

Preporuke za pripremu pacijenata prije uzimanja uzorka krvi

V Nikolić
T Antunović
N Gligorović Barhanović

Opšte preporuke za pripremu pacijenata prije uzimanja uzorka krvi

- Dan prije uzimanja uzorka krvi potrebno je izbjegavati intenzivnu fizičku aktivnost, te uzeti uobičajene obroke hrane ali ne premasne.
- Poslije 22⁰⁰ sata uveče dan prije odlaska u laboratoriju ne konzumirati hranu, alkohol i ne pušiti.
- Ako se zna da neka farmakološki aktivna supstanca (lijekovi, alkohol, kofein, nikotin, sredstva zavisnosti, oralni kontraceptivi) značajno utiče na koncentraciju analita koji se mjeri, treba je ako je moguće izbjegavati najmanje dva dana prije uzimanja krvi.
- Za redovne pretrage uzorak krvi od bolesnika uzeti ujutro između 7 i 10 sati, dok je pacijent odmoran i prije nego što je podvrgnut dijagnostičkim i terapijskim postupcima.
- Neophodno je stvoriti uslove koji osiguravaju da pacijent bude odmoran i opušten prije uzimanja uzorka krvi zbog mogućih promjena u intermedijernom metabolizmu ugljenih hidrata, lipida i protein uzrokovanih djelovanjem kortikosteroida i kateholamina na koncentracije ovih parametara.

Preporuke za pripremu pacijenata prije određivanja lipidnog statusa

- **Dvije sedmice** prije uzimanja uzorka krvi treba se hraniti uobičajeno i izbjegavati promjene u tjelesnoj težini.
- **48 sati** prije uzimanja uzorka krvi treba izbjegavati intenzivnu fizičku aktivnost i konzumiranje alkohola.
- **24 sati** prije uzimanja uzorka krvi uzimati uobičajene obroke hrane, ali ne premasne.
- **12 sati** prije uzimanja uzorka krvi - poslije 19⁰⁰ sata uveče dan prije odlaska u laboratoriju ne konzumirati hranu, alkohol i kafu i ne pušiti.

Uzimanje uzorka krvi izvodi se standardizovanim postupkom i krv se mora dostaviti u laboratoriju u okviru dozvoljenog vremena.

Koncentracija holesterola se ne bi trebala određivati prije nego što prođe 8 sedmica od:

- akutnog infarkta miokarda,
- hirurške operacije,
- trauma,
- sekundarne bolesti s promjenama u metabolizmu lipida,
- akutne bakterijske ili virusne infekcije.

Napomena: U dogovoru s ljekarom, 48 sati prije uzorkovanja ne uzimati lijekove koji utiču na koncentraciju lipida (antihipertenzivi, estrogeni, progestini, tiroidni hormoni).

Uputstva za pripremu bolesnika prije određivanja gvožđa

- 24-48 sati prije uzimanja uzorka krvi ne piti sokove obogaćene vitaminima.
- Uzorak krvi od bolesnika uzeti u standardizovano vrijeme.

Ako je bolesnik pod terapijom preparatima gvožđa i/ili multivitaminским preparatima obogaćenim gvožđom kontrola gvožđa u serumu izvodi se najmanje:

- 7-10 dana nakon peroralnog uzimanja preparata gvožđa
- tri dana nakon davanja intravenskih preparata gvožđa
- mjesec dana nakon intramuskularnog davanja gvožđa.

Koncentracije gvožđa u serumu su povećane kod primjene acetylsalicylic kiseline, hloramfenikola, oralnih kontraceptiva, multivitamina i hemoterapijskih agenasa, posebno cisplatina i metotreksata.

Uputstva za pripremu i izvođenje OGTT-a (oralni test tolerancije glukoze)

- Neophodno je da pacijent tri dana prije izvođenja testa uobičajeno hrani (>150g ugljenih hidrata/dan) i bavi fizičkom aktivnošću.
- Test se izvodi ujutro nakon gladovanja tokom noći (8-14 sati), tj natašte.
- Za vrijeme testa ne treba se izlagati pojačanoj fizičkoj aktivnosti, ne smije se jesti, piti kafu i druga pića, ni pušiti.

Uputstva za pripremu bolesnika prije testa na okultno krvarenje u stolici

- 7 dana prije testa ne preporučuje se uzimati lijekove koji mogu dovesti do krvarenja u gastrointestinalnom traktu i pojave krvi u stolici (aspirin, indometacin, fenilbutazon, rezerpin, kortikosteroidi i dr.).
- Test treba odložiti u slučaju: dijareje, menstruacije, krvarenja iz hemoroida i hematurije.
- Preporučuje se analizirati tri uzastopne stolice kroz tri dana i to po dva uzorka s različitih mjesta iz svake stolice^{1,2}

1. Gvajakov test

Bolesnik treba biti na posebnoj dijeti tri dana prije (najmanje 48 sati) i tokom ispitivanja. Treba izbjegavati:

- nedovoljno pečeno crveno meso (jagnjetina, govedina), jetrene kobasice, bijelu repu, ren, dinje, lubenice i sl.
- preparate gvožđa
- vitamin C u količini >250 mg/dan.

Preporučuje se:

- dobro kuvano meso, živina, riba, žitna kaša, kuvano voće i povrće, kikiriki i drugo koštunjavo voće, kokice, hljeb od mekinja, salate.

2. Imunohemijski test:

Nije potreban poseban način ishrane prije uzimanja uzoraka jer ne podliježe interferencijama.

Literatura

1. Alström T, Gräsbeck R, Lindblad B, Solberg H, Winkel P, Viinikka L. Establishing reference values from adults: recommendation on procedures for the preparation of individuals, collection of blood, and handling and storage of specimens. *Scand J Clin Lab Investig* 1993;53:649-652.
2. Nauck M, Roser M, März W, Wieland H. Additional comments on pre-analytical aspects of lipoprotein measurement. *Clin Lab*. 2000;46(5-6):301-2.
3. NCEP recommendations on Lipoprotein Measurement (National Cholesterol Education Program), NIH publication No 90-3044. September 1995.
4. Young DS. Effects of drugs on clinical laboratory tests. Volume one: Listing by test. 5th. Ed. AACC Press, Washington D.C., 2000:3-475.
5. Sacks DB, Bruns DE, Goldstein DE, Maclaren NK, McDonald JM, Parrott M. Guidelines and recommendations of laboratory analysis in the diagnosis and management of diabetes mellitus. *Clin Chem* 2002;48:436-72.
6. Rozen P, et al.: "Eliminating the need for dietary restrictions when using a sensitive guaiac fecal occult blood test," *Dig Dis and Sci* . 44(4):756-760, 1999.